

SLUTTRAPPORT
GATAS ØKONOM 2017 (2017/RB82536)
(REHABILITERING)

SØKERORGANISASJON:
STIFTELSEN KIRKENS BYMISJON
OSLO

GATEJURISTEN

Innhold

Sammendrag	3
1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting.....	4
2. Prosjektgjennomføring.....	5
3. Resultater og resultatvurdering	6
Om modellen vi har utviklet.....	6
4. Oppsummering/Konklusjon	8

Sammendrag

Gatejuristen har i mer enn tolv år drevet oppsøkende, gratis rettshjelp for rusavhengige. I disse årene har vi sett at det er én utfordring vi ikke har kunnet bistå våre klienter med; *økonomi*. Vi har også sett at livene til mange av våre klienter kunne tatt en annen og bedre retning dersom de hadde fått økonomihjelp.

Derfor har vi med støtte fra ExtraStiftelsen i 2016/2017 gjennomført forprosjektet Gatas Økonom. I prosjektet har vi utviklet en frivillighetsmodell der frivillige med økonomifaglig, sosialfaglig og juridiskfaglig bakgrunn gir økonomirådgivning av god kvalitet til mennesker med rusbakgrunn.

Gjennom forprosjektet har vi inngått samarbeid med en rekke aktører som arbeider på feltet, herunder Fylkesmannen, Namsmannen, Lindorff og Høgskolen i Oslo og Akershus. Disse aktørene har bidratt til rekruttering, opplæring, kompetanseheving og prosjektdesign.

Gjennom prosjektperioden har Gatas Økonom behandlet 181 saker. Vi har hjulpet mange sårbare mennesker i enkeltsaker, samtidig har vi gjort oss viktige erfaringer for hvordan økonomirådgivning for denne gruppen bør innrettes.

I tillegg til å etablere modellen og teste den ut i praksis har vi i Gatas Økonom blant annet skrevet en håndbok for gateøkonomer (saksbehandlingsverktøy) og en veileder for oppstart og drift av Gatas Økonom i nye byer. Det er opprettet en nettside (gatasokonom.no) tilrettelagt for målgruppen. Vi har også gjennomført pedagogisk tilpassede foredrag med privatøkonomiske råd for personer med rusbakgrunn som vil inn på et bedre spor. Gjennom, informasjonsspredning, saksbehandlingsarbeid og foredragsvirksomheten har vi nådd ut til nærmere 400 personer i målgruppen.

Arbeidet med prosjektet har vist at det er et stort udekket behov for gratis økonomirådgivning blant mennesker med rusbakgrunn – særlig blant dem som vil ut av rusen/er kommet seg ut av rusen. Dette er en gruppe som trenger tilpasset og gratis hjelp for å rydde opp. Fremover har vi derfor som mål at Gatas Økonom skal fortsette som et permanent tiltak hos Gatejuristen Oslo. Vi har skaffet finanseringen fra stat og kommune til dette. Det vil også arbeides for å skaffe finansiering til å spre Gatas Økonom ut til andre av landets byer.

1. Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Gatejuristen har i mer enn tolv år drevet oppsøkende, gratis rettshjelp for rusavhengige. I disse årene har vi sett at det er én utfordring vi ikke har kunnet bistå våre klienter med; *økonomi*. Vi har også sett at livene til mange av våre klienter kunne tatt en annen og bedre retning dersom de hadde fått økonomihjelp. De økonomiske utfordringene våre klienter sliter med går på bekostning av deres grunnleggende velferd. For mange får de økonomiske problemene konsekvenser som er direkte helseskadelige. Det handler om å miste egen bolig og bo på gata, det handler om å mangle nok penger til mat og medisiner. Det handler også om at strømmen blir avstengt en kald vintermåned og det handler om pågående kreditorer og eskalerende forbruksgjeld.

For å kunne bistå med å forebygge og redusere økonomiske problemer for folk med rusbakgrunn har vi hatt som mål å etablere en oppsøkende økonomirådgivning tilpasset spesielt til denne målgruppen.

Økonomi har en sentral plass i et hvert menneskes liv. En havarert økonomi har store konsekvenser for menneskers grunnleggende materielle behov. Når de materielle behovene ikke ivaretas er det et stort problem i seg selv, men det styrer også den enkeltes selvfølelse, hvem en omgås og hvordan ens relasjoner til omverdenen blir. Målet har derfor vært at Gatas Økonom skal bidra til å bedre både fysisk og psykisk helse hos mennesker med rusbakgrunn.

Gatejuristens klienter er en av samfunnets svakeste grupper. De klarer ikke å ivareta egne rettigheter. Derfor gir vi dem gratis rettshjelp. De klarer heller ikke å rydde opp i egen økonomisk situasjon. Derfor har vi hatt som mål å gi dem gratis økonomirådgivning

Prosjektet Gatas Økonom hører naturlig hjemme hos Gatejuristen. Vi har flere fortrinn som gjør oss spesielt godt egnet til å bistå rusavhengige med økonomisk rådgivning. Gatejuristens frivillighetsmodell for gratis rettshjelp fungerer svært godt. På landsbasis behandler Gatejuristens over 200 frivillige jurister og advokater nærmere 4000 saker per år og når ut til svært mange av landets rusavhengige. Gatejuristen har altså hatt infrastrukturen, modellen og kontakten med målgruppen på plass. Med Gatas Økonom har vi ønsket å teste ut disse systemene med en ny gruppe av frivillige – nemlig frivillige med økonomifaglig og sosialfaglig bakgrunn.

Det har vært et mål at økonomiprojektet skal bidra til:

- Å forebygge problemer knyttet til helse og velferd.
- Å redusere problemer knyttet til helse og velferd.

2. Prosjektgjennomføring

Prosjektet har i all hovedsak handlet om å utvikle, iverksette, drifte og utprøve en modell for gratis økonomirådgivning til folk som har eller har hatt et rusproblem. Fokus på arbeidsmetodikk og bruk av frivillige med økonomifaglig, juridiskfaglig og sosialfaglig kompetanse har stått sentralt. I forlengelsen av dette har det vært avgjørende å etablere samarbeid med en rekke eksterne aktører. Vi har innledet faglig samarbeid med blant annet Høgskolen i Oslo og Akershus, Lindorff og Energi Salg Norge.

Nedenunder følger en oversikt over prosjektplanen angitt i søknaden. Samtlige punkter er gjennomført gjennom forprosjektet.

- Ordne praktiske forhold, bl.a. lokaler, forsikringer, systemer (bl.a. IKT).
- Bestemme hvordan virksomheten skal drives. Bestemme kvalitetskrav og lage ordninger som sikrer at de blir oppfylt.
- Utvikle et system for utvelgelse, opplæring og bruk av frivillige økonomifaglig kompetanse som gjør dem spesielt skikket til å jobbe med målgruppen.
- Kartlegge viktige samarbeidspartnere og opprette kontakt. Vurdere samarbeidsmuligheter.
- Se på muligheten for hospitering hos samarbeidspartnere.
- Være oppsøkende i bymiljøer i sentrum, på væresteder, behandlingsinstitusjoner og botiltak.
- Informasjonsarbeid om tilbudet rettet mot organisasjoner som arbeider for og med målgruppen.
- Starte opp økonomihjelpen, teste ut og korrigere virksomheten ut prosjektperioden.
- Skrive en veileder som skal gi grunnlag for videre utvikling, drift og starthjelp

3. Resultater og resultatvurdering

Forprosjektet Gatas Økonom har vist at gratis økonomirådgivning til folk som har eller har hatt et rusproblem er en virkningsfull metode for å forebygge og redusere økonomiproblemer. Vi har også sett at dette henger nøye sammen med klientenes grunnleggende velferd. Prosjektet har gitt grunnlag for permanent drift av Gatas Økonom i Oslo og spredning til resten av landet (under forutsetning av finansiering). Dette er av stor verdi for søkerorganisasjon som styrker sitt tilbud. Først og fremst er imidlertid verdien stor for sårbare mennesker med rusbakgrunn som takket være Gatas Økonom får hjelp til å rydde opp i økonomien. Målsettingene med prosjektet er nådd.

Sluttproduktene/hovedresultatene som er oppnådd i forprosjektet:

1. En velfungerende modell for gratis økonomirådgivning til mennesker med rusbakgrunn
2. Egne nettsider (gatasokonom.no)
3. Statistikk og erfaringer fra nærmere 200 saker
4. Veileder for oppstart og drift av Gatas Økonom
5. Håndbok for gateøkonomer
6. Materiale til foredrag om privatøkonomi

I tillegg til å etablere modellen og teste den ut i praksis har vi i Gatas Økonom blant annet skrevet en håndbok for gateøkonomer (saksbehandlingsverktøy) og en veileder for oppstart og drift av Gatas Økonom i nye byer. Det er opprettet en nettside (gatasokonom.no) tilrettelagt for målgruppen. Vi har også gjennomført pedagogisk tilpassede foredrag med privatøkonomiske råd for personer med rusbakgrunn som vil inn på et bedre spor. Gjennom, informasjonsspredning, saksbehandlingsarbeid og foredragsvirksomheten har vi nådd ut til nærmere 400 personer i målgruppen.

Arbeidet med prosjektet har vist at det er et stort udekket behov for gratis økonomirådgivning blant mennesker med rusbakgrunn – særlig blant dem som vil ut av rusen/er kommet seg ut av rusen. Dette er en gruppe som trenger tilpasset og gratis hjelp for å rydde opp.

Om modellen vi har utviklet

Gatas Økonom er en frivillighetsmodell der utgangspunktet er at saksbehandling og klientkontakt skal håndteres av frivillige studentmedarbeidere med juridisk, økonomisk og sosialfaglig

bakgrunn. Modellen legger opp til at de frivilliges arbeid skal kvalitetssikres av en ansatt rådgiver. Sentralt står også at erfarne frivillige økonomer jevnlig reiser ut og kurser mennesker som vil inn på et bedre spor om privatøkonomiske forhold.

Studentene binder seg til å arbeide i 20 pst. stillinger gjennom ett år og har en fast dag i uken ved kontoret med ordinær arbeidstid. Hver student inngår i et team bestående av tre personer. På hvert team er det en student fra hver av fagretningene økonomi, juss og sosialfag. I teamene skjer det tverrfaglig erfaringsutveksling. Studentene arbeider alle på lik linje med saksbehandling og klientkontakt. Studentene har selv ansvar for å inkludere og dele perspektiver fra sine fagretninger med de andre saksbehandlerne. Studentenes arbeid veiledes og kvalitetssikres av en ansatt jurist/økonom.

Arbeidsfeltet for Gatas Økonom er utpreget tverrfaglig. Helhetlig og effektiv privatøkonomisk rådgivning og oppfølging fordrer både økonomifaglige, sosialfaglige og juridiskfaglige perspektiver. Disse tre fagområdene utfyller hverandre og gir grunnlag for å tilby klientene et skreddersydd opplegg.

Opgavene hos Gatas Økonom omfatter:

- Kartlegge klientens økonomi og sette opp et realistisk budsjett
- Gi konkret råd og veiledning knyttet til hvordan klientene kan få pengene til å strekke til
- Gi konkret råd og veiledning knyttet til hvordan erstatningsutbetalinger og arv bør anvendes
- Bistå med gjeldsrådgivning, herunder;
 - Samle informasjon om kreditorer og utestående krav
 - Representere klienten ovenfor kreditorer og forhandle ned gjeld, få utsatt frist for tvangssalg av bolig o.l
 - Bistå med å søke om gjeldsordning gjennom Namsmannen
 - Bestride urettmessige krav – møte i Forlikrådet
 - Bistå med praktiske oppgaver som å lese brev og betale regninger

I «Håndbok for gateøkonomer» ligger faginformatjon og saksbehandlingsveiledning for de sentrale arbeidsfeltene hos Gatas Økonom.

Liste over grunnprinsipper/suksessfaktorer:

Utgangspunktet for modellens suksess er at den bygger på Gatejuristens erfaringer med at hjelpen må være gratis, oppsøkende og basert på frivillighet. I tillegg har vi identifisert følgende suksessfaktorer:

- Mye hjelp per krone - Frivillige sørger for all saksbehandling.
- Forutsigbar arbeidskraft - Felles oppstart og ettårig frivillighetsløp.
- Effektiv læring og erfaringsutveksling - Tverrfaglig samarbeid.
- Felles grundig opplæring.
- Tett oppfølging av klienter.

4. Oppsummering/Konklusjon

Forprosjektet Gatas Økonom har vært en suksess og målsettingene med prosjektet er nådd. For det første har forprosjektet gitt grunnlag for å etablere Gatas Økonom som et permanent tiltak i Oslo – som en avdeling under Gatejuristen Oslo. Vi har lyktes med å få stat og kommune til å forplikte seg til å bidra til finanseringen av Gatas Økonom Oslo som et permanent tiltak. I tillegg har forprosjektet gitt grunnlag for spredning av Gatas Økonom ut i landet til andre byer der det finnes et gatejuristkontor fra før. Det skal fremover arbeides for å skaffe finansiering til dette.